

Справа «Мангурас проти Іспанії» (“*Mangouras v. Spain*”)¹

Ключовий висновок: сума застави за звільнення з-під варті капітана корабля, котрий спричинив екологічну катастрофу, не була надмірною.

У рішенні, ухваленому 28 вересня 2010 року у справі «Мангурас проти Іспанії», Суд постановив, що

- не було порушено ч. 3 ст. 5 (право на свободу та особисту недоторканність) Конвенції.

Обставини справи

Апостолос Іоанніс Мангурас був капітаном корабля «Престиж», з якого у листопаді 2002 року стався витік в Атлантичний океан 70 тис. тонн мазуту. Цей витік призвів до екологічної катастрофи, негативний вплив якої на морську флору та фауну тривав кілька місяців і досяг берегів Франції. За результатами цього інциденту було порушено кримінальну справу, а заявника взято під варту з можливістю звільнення під заставу в сумі 3 мільйони євро. Пан Мангурас перебував під вартою 83 дні та був умовно звільнений лише тоді, коли страховики судновласника внесли заставу.

Пізніше іспанські власті дозволили йому повернутись до Греції, але за умови, що її Уряд забезпечить періодичний нагляд за ним, що передбачає періодичну (раз на два тижні) реєстрацію у місцевому відділку поліції. Рішення у кримінальній справі проти нього ще досі не прийняте.

Посилаючись на ч. 3 ст. 5 Конвенції, заявник стверджував, що сума застави у його справі була необґрунтовано високою та не враховувала конкретні обставини й умови його особистого життя.

Зміст рішення Суду

Суд підтвердив, що відповідно до ч. 3 ст. 5 Конвенції внесення застави може вимагатися лише за наявності законних підстав для затримання особи, а також те, що уповноважені органи влади повинні приділити визначенню суми застави стільки ж уваги, скільки і вирішенню питання про необхідність подальшого тримання обвинуваченого під вартою.

Більше того, якщо навіть сума застави визначається виходячи із характеристики особи обвинуваченого та його матеріального становища, за певних обставин є обґрунтованим врахування також і суми збитків, у заподіянні яких ця особа обвинувачується.

Пан Мангурас був позбавлений свободи на 83 дні та звільнений після надання банківської гарантії на суму 3 мільйони євро. Визначаючи суму застави, іспанські суди брали до уваги ризик того, що заявник може

¹ Повний текст рішення див. на сайті www.echr.coe.int

ухилитися від покарання. Окрім обставин особистого життя п. Мангураса, було також враховано тяжкість злочину, у вчиненні якого він обвинувачувався, вплив катастрофи на громадськість та «професійне оточення» заявника, зокрема на сферу перевезення нафтопродуктів водним транспортом.

При тлумаченні положень ч. 3 ст. 5 Конвенції до уваги повинні братися нові реалії, зокрема зростаюча та виправдана як у Європі, так і на міжнародному рівні стурбованість екологічними злочинами та тенденція до використання кримінального права як засобу забезпечення виконання екологічних зобов'язань, що встановлені як європейським, так і міжнародним правом. Суд вважає, що забезпечення більш високого стандарту охорони прав людини вимагає більшої суворості в оцінці порушень фундаментальних цінностей демократичного суспільства. Відтак, професійне середовище, котре формує умови діяльності у сфері перевезення нафтопродуктів водним транспортом, теж має братися до уваги при визначенні суми застави з метою забезпечення її ефективності як засобу попередження ухилення від юридичної відповідальності.

Беручи до уваги особливий характер справи п. Мангураса і величезну шкоду, завдану навколишньому природному середовищу забрудненням морських вод у масштабі, котрий до цього часу рідко мав місце, не дивним є те, що національні суди при визначенні суми застави, яка би забезпечила впевненість у тому, що винна особа не уникне правосуддя, в основному посилялися на рівень відповідальності обвинуваченого, тяжкість злочину і розмір заподіяної шкоди. Крім того, не було впевненості у тому, що застава, сума котрої визначатиметься виключно пропорційно до майнового стану п. Мангураса, зможе забезпечити присутність заявника на судовому розгляді порушеної проти нього справи.

Більше того, внесення платежу страховиком судновласника слугує підтвердженням того, що іспанські суди мали рацію, коли при визначенні суми застави брали до уваги «професійне середовище» заявника. Такий платіж дає змогу оцінити зв'язки між п. Мангурасом та особами, котрі були зобов'язані забезпечити безпеку транспортування.

Іспанські суди, приймаючи рішення в аналізованій справі, також врахували особисту ситуацію заявника, зокрема те, що він був працівником власника судна, його суто професійні відносини з тими, хто був зобов'язаний забезпечити безпеку транспортування, громадянство та місце постійного проживання, а також відсутність зв'язків з Іспанією та його вік. Беручи до уваги конкретні обставини справи та катастрофічні екологічні й економічні наслідки, спричинені цим діянням, уповноважені органи влади – на думку Суду – виправдано призначили заставу в розмірі 3 мільйони євро. При цьому вони правильно вчинили, коли під час

прийняття судового рішення врахували тяжкість злочину та розмір збитків, у спричиненні яких обвинувачується п. Мангурас.

У зв'язку з вищенаведеним Суд вирішив, що не було порушення ч. 3 ст. 5 Конвенції.